

Nr 186

Av herr **Westberg m. fl.**, om avveckling av dyrortsgrupperingen.

(Lika lydande med motion nr 149 i Första kammaren)

I det statliga lönesystemet ingår en lönedifferentiering efter ortsgredning. På grundval av prisgeografiska undersökningar har landet delats upp i olika ortsgrepp (tidigare benämnda dyrortsgrupper). Avsikten är att ortsgrepperingen skall ge kompensation för differenser i levnadskostnaderna mellan olika orter och åstadkomma en geografisk standardutjämnning för statstjänstemännens del. Ortsgrepperingen ligger också till grund för avtalsuppgörelserna för kommunaltjänstemännen m. fl. kategorier arbetstagare. Den statliga lönegrepperingen har därigenom blivit normbildande för stora löntagarområden. F. n. finns tre olika ortsgrepp.

Ortsgrepperingsutredningen föreslog redan 1957 (SOU 1957:42) i princip ortsgrepperingens slopande. I samband därmed kunde man tänka sig att för vissa områden, såsom Norrland och Stockholm, genom förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter bestämma eventuellt behövliga tillägg.

Frågan behandlades i anledning av väckta motioner vid 1958 års B-riksdag. Riksdagen begärde då en prisgeografisk undersökning som grund för nya överväganden rörande lönegrepperingen. 1963 års riksdag förelades proposition i ämnet. Riksdagen beslöt därvid att bevilja ett anslag för utförande av den begärda undersökningen. Den 1958 begärda undersökningen blev klar först i december 1965.

Ett antal motioner angående revidering av ortsgrepperingen till 1964 och 1965 års riksdagar avslogs huvudsakligen med hänvisning till den pågående dyrortsundersökningen.

Den prisgeografiska undersökningen finns redovisad i Statistiska meddelanden, H 1965:93. Av denna framgår med all önskvärd tydlighet att nuvarande ortsgreppering är behäftad med stora brister. En betydande utjämnning i dyrortshänsende har ägt rum under tiden mellan den föregående prisundersökningen av 1951 och den nu företagna. Undersökningen visar bl. a. att kommunblockens dyrhetstal nu ligger närmare Stockholms än vid tidigare undersökningar. Vidare framgår att tio kommunblock i ortsgrepp 3 och tjugosex kommunblock i ortsgrepp 4 uppvisar dyrhetstal som motsvarar eller överstiger Stockholms. Stockholms dyrhetstal har satts till 1 000. En tredjedel av kommunblocken med hälften av landets befolkning har erhållit indextal 970—1 029. Drygt hälften av blocken med två tredjedelar av landets befolkning har erhållit

indextal 960—1 039. Drygt 90 procent av befolkningen bor i kommunblock med dyrhetstal 940—1 059.

Som ytterligare exempel på det nuvarande systemets brister kan nämnas att Gotland enligt den ovan nämnda undersökningen uppvisar ett dyrhetstal som med 11 enheter överstiger Stockholms, vilket tyder på cirka 1 % högre levnads-kostnader där än i Stockholm. Trots detta förhållande är Gotland i lönehän-seende allttjämt placerat i ortsgrupp 3, medan Stockholm tillhör ortsgrupp 5.

Kungl. Maj:t har i proposition 1963:54 uttalat att syftet med dyrortsunder-sökningen skulle vara att ge underlag för en revision av den gällande lönegrup-peringen. En sådan revidering har också förutsatts av 1958 års B-riksdag. Mot bakgrund härav framstår det som egendomligt att just ingen revision alls före-togs av gällande ortsgruppering vid de avtalsförhandlingar som 1966 ägde rum mellan företrädare för statstjänstemännens organisationer och statens avtals-verk. Den av riksdagen förutsatta revideringen av ortsgrupperingen har således ännu inte kommit till stånd. Enligt uppgift har emellertid parterna vid årets förhandlingar enligt anteckning till förhandlingsprotokollet varit överens om att gemensamt undersöka förutsättningarna för att tillämpa sådana metoder för lönesättningen som närmar statstjänstemannasektorn till den allmänna arbets-marknadens förhållanden, undersökningar som skall utföras med sikte på att vara klara år 1968. Parterna har med andra ord kommit överens om att skjuta hela frågan till en senare tidpunkt. Avsikten är att ta upp problemet till behand-ling i nästa förhandlingsomgång.

Genom olika riksdagsbeslut har ortsgruppsdifferentieringen avskaffats beträf-fande skatter, bostäder och hyror. Den statliga dyrortsgrupperingen omfattar därför numera endast en lönegrupping. Den strävan mot större enhetlighet som dessa tidigare reformer pekar mot bör enligt vår mening fortsätta beträf-fande lönegruppering. Antalet ortsgupper, som en tid var nio till antalet, har reducerats till tre. Av det vi här anfört torde framgå att vi önskar en suc-cessiv reducering till en enda, d. v. s. i princip en total avveckling av ortsgrup-peringen. Det nu rådande systemet bör i stället ersättas med någon form av marknadslönesättning.

För en avveckling talar även den omständigheten att ortsgrupperingen inte gäller andra löneplaner på det statliga löneområdet än löneplan A och till sin huvuddel även löneplan U. För löneplanerna B och C finns ingen sådan lönegrup-pering. Vidare uppstår viss orättvisa då personal i samband med verksförflytt-ningar eller kommunsammanläggningar övergår från exempelvis ortgrupp 5 till ortgrupp 3 men får behålla den högre ortsgruppslönen. Vid kommunblocksbild-ningar kan vidare kommuner, som tillhört ortsgrupp 3 eller 4, plötsligt bli över-förda till annan högre ortsgrupp. Sådana problem kan väntas öka i omfattning i samband med att den nya kommunblocksindelningen genomförs. Också av dessa skäl förefaller tiden nu vara mogen för en successiv avveckling av ortsgrupperingen.

En successiv avveckling måste i första hand syfta till att med utgångspunkt

från det framkomna undersökningsmaterialet omgruppera kommunblock som nu befinner sig i för låg ortsgrupp. En total avveckling förutsätter vidare att större olägenheter undvikas. Därvid bör beaktas möjligheter att genom ett enkelt system med tillägg kompensera statstjänstemän bosatta i områden med särskilt höga levnadskostnader, företrädesvis Norrland.

Lönegrupperingen, som utgör ett led i löneplanernas utformning, är en förhandlingsfråga. Vi finner det emellertid påkallat att riksdagen gör ett uttalande angående lönegrupperingens fortbestånd. Enligt vår mening måste det betecknas som anmärkningsvärt att den genomförda prisgeografiska undersökningen inte fullföljts med avseende på lönegrupperingen, trots att det föreliggande materialet måste anses styrka uppfattningen att nämnda gruppering bör avvecklas. Vi finner därför skäl föreligga för riksdagen att ge uttryck åt den uppfattningen att frågan om lönegrupperingens avveckling bör aktualiseras i samband med kommande löneförhandlingar avseende tiden efter den som innefattas i nu träffade uppgörelser.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte som sin mening ge till känna att frågan om en avveckling av nu gällande lönegruppering bör aktualiseras senast i samband med kommande löneförhandlingar avseende tiden efter nu löpande avtalsperiod.

Stockholm den 20 januari 1967

Olle Westberg (fp)

Anders Jonsson (fp)

Mac P. Hamrin (fp)
i Kalmar

M. Berglund (fp)
